

Fransız dilində siqlərin istifadə edilməsinin əsas qaydaları və onların

Azərbaycan dilinə tərcümə xüsusiyyətləri

Açar sözlər: abreviatura, siql, kalka, təşkilat adları, insan adları.

Abreviatura bir sözün hərflərinin bir hissəsinin çıxarılması nəticəsində yaranan sözün kiçilmiş formasıdır. Onun müxtəlif növləri var: qeyri-şerti abreviaturalar, şerti abreviaturalar, siqlər, akronimlər və nəhayət, simvollar.

Siqlər abreviaturaların növlərində biridir. Bununla belə, siqlər və abreviaturalar (o cümlədən qrafik abreviaturalar) arasında çox mühüm fərq var. Ucadan oxunulan zaman, abreviatura yazılı formada mövcud olduğu kimi yox olur, halbuki siqlər hərfbəhərf tələffüz edilirlər. M. Qrevis siqləri akronimlərdən ayırmaqla onların mürəkkəb və qənaətbəxş bir tərifini vermişdir: “Siqlər baş hərflərdən ibarət olan, lakin hərflərə öz adlarını verməklə söz kimi qəbul edilən abreviaturalardır: H. L. M. [a[eləm]. [3, p. 54-55]

Siqlər sivilizasiyamızın əlamətləridir, bizi əhatə edikləri üçün onlara hər yerdə rast gəlinir. İstənilən insan adları, şirkət, müəssisə, idman komandaları və ya kiçik assosiasiyalar siqlərə malik olur. Həqiqətən də, bütün fəaliyyət sahələrinin siqləri var. Onlar, əsasən, iki elementdən çox olan leksik vahidlərə təsir edir, lakin qrammatik sözlər heç də həmişə yeni siqlin tərkibinə daxil olmur: BIT (Bureau International (de) Travail = Beynəlxalq iş ofisi, HLM (habitation à loyer modéré = az kirə haqqı olan mənzil. Buna baxmayaraq, qrammatik sözləri ehtiva edən siqlər də vardır: EDF (Électricité de France) = Fransanın Elektrik şəbəkəsi, ANPE (Agence national pour (l') emploi) = məşğulluq üzrə Milli Agentlik. Bundan əlavə, böyük "E" hərfinin tələffüzü, məsələn, EDF halında fərqli ola bilər, "E" siqlərdə heç vaxt vurğuya malik olmur və o, [e] və ya [ə] kimi tələffüz olunur, sonuncu əlifba sırası ilə tələffüz üçün uyğun gəlir. Buna görə də EDF [edeef] və ya [ədəef] kimi tələffüz olunur. [2, p. 39-46].

Lakin, toponimlər (yer adları) və odonimlər (küçə adları) ixtisar edilmir. Məsələn, **N.-D.-du-Lacdey** il, **Notre-Dame-du-Lac**, müqəddəs sözü nə toponimdə, nə də soyadda ixtisar olunmur: rue **St-Laurent** deyil, rue **Saint-Laurent**, Michel **St-Pierre** deyil, Michel **Saint-Pierre**.

Bəzən yer çatışmazlığı səbəbindən siyahılarda, cədvəllərdə və s. adları ixtisar etməli oluruq, **P.** (Pierre), **N.** (Nadine) və s.

Əgər ad iki və ya üç samitlə başlayırsa, bu samitləri saxlamaq məsləhətdir: **Ch.** (Charleine), **Chr.** (Christiane).

Mürəkkəb adların abreviaturası iki böyük hərfdən və sonra nöqtədən ibarət abreviaturadan ibarətdir və defislə birləşir: **J.-P.** (Jean-Pierre), **Ch.-Ph.** (Charles-Philippe) və s. [https://usito.usherbrooke.ca/articles/aides_%C3%A0_la_r%C3%A9daction/LesPrincipalesR%C3%A8glesDEmploiDeLAbr%C3%A9viation].

Siqlərin tərcümə edilməsi zamanı da bir çox problemlərlə üzləşmək olur. Məsələn, müxtəlif beynəlxalq təşkilatları ifadə edən siqlər, əsasən kalka üsulu ilə tərcümə edilir: Organisation internationale du travail (OİT) - Beynəlxalq Əmək Təşkilatı; Organisation des pays exportateurs de pétrole (OPEP) - Neft İxrac edən ölkələr təşkilatı; Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe (OSCE) – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və s. [1, s. 76.].

Siqləri tədqiq edərkən məlum olur ki, onların istifadəsinə və tərcüməsinə xüsusi həssaslıqla yanaşmaq və ümumi qəbul edilmiş qaydalara riayət etmək lazımdır.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Bayramov.Q.H. Tərcümə sənəti, Bakı, “OKA Ofset”, 2008, s. 76.
2. Fridrichová Radka. La troncation en tant que procédé d’abréviation de mots et sa perception dans le français contemporain, Université Palacký d’Olomouc, 2012, p. 39-46.
3. GREVISSE, M., Le Bon usage, Paris : Duculot (13e éd. refondue par GOOSE André), 1993, p. 54-55.
4. Новый французско-русский словарь/Nouveau Dictionnaire français-russe, Москва, Русский язык, Медиа, 2006, 1161 стр.
5. https://usito.usherbrooke.ca/articles/aides_%C3%A0_la_r%C3%A9daction/LesPrincipalesR%C3%A8glesDEmploiDeLAbr%C3%A9viation